

PROGRAMOVACÍ CYKLUS ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮ AKO FAKTOR ZMIEN PODPORY REGIONÁLNEHO ROZVOJA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Alžbeta Ivaničková
Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoja
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Slovenská republika

Ivanicko@euba.sk

ABSTRACT

The article is focused on following subjects:

- real aspects of gaining resources of the EU structural funds;
- recent experience of using the EU funds
- preparations of the Slovak Republic for the new programming period 2007 – 2013.

Success of the cohesion policy and ability of taking advantages of the EU structural funds are based on 4 principal preconditions:

- preparation of high-quality projects applying for the financial assistance
- formulation of programming documents specifying the types of projects to which the financial assistance is to be allocated
- ability to provide with technical assistance management, particularly on the level of programming
- ability to co-finance

ABSTRAKT

Príspevok je zameraný na problémy týkajúce sa

- reálnych aspektov čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ,
- aktuálnych skúseností s využívaním týchto prostriedkov,
- prípravy Slovenska na nové programovacie obdobie 2007 – 2013.

Čerpanie prostriedkov a úspešnosť politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti je založená na štyroch predpokladoch:

- z prípravy kvalitných projektov, na ktoré je určená pomoc,

- z programových dokumentoch, ktoré určujú, na aké typy projektov môžu byť prostriedky uvoľnené,

-

- zo schopnosti manažmentu pomoci, najmä na programovej úrovni,
- zo schopnosti spolufinancovania.

KEY WORDS

Regional development, programming, implementation of programs and project

KEÚČOVÉ SLOVÁ

Regionálny rozvoj, programovanie, implementácia programov a projektov

Silná expanzia regionálnej rozvojovej politiky Európskej únie (EÚ), ktorá nahradila mnoho národných rozvojových programov, viedla k evolúcii regionálnej politiky v členských krajinách EÚ a mala silný vplyv aj na nástroje používané v rámci tejto politiky. Implementácia regionálnej politiky EÚ je na základe programov, ktoré vyžadujú prípravu stratégií a cieľov. Príprava dokumentov je závislá od administratívnej schopnosti verejnej správy, pripraviť vhodné politiky a stratégie. Štruktúra týchto dokumentov ďalej musí byť v súlade s cieľovými skupinami „stakeholders“, ich požiadavkami. Tento vzájomne spätý-väzbový vzťah vyúsťuje do tvorby rozvojových priorít a opatrení, ktoré vytvárajú dopytovú základňu projektov.

Príprava a implementácia predvstupových fondov bola pre Slovensko prvým pokusom hľadania nových prístupov k regionálnu rozvoju, ale boli to aj zmeny, ktoré nastali aplikovaním manažmentu projektového cyklu, podľa zaužívaných procedúr v EÚ. V súčasnosti Slovenská republika má už za sebou skúsenosti z manažmentu a implementácie

programov a projektov podporovaných zo štrukturálnych fondov v období 2004 – 2006. Zároveň už začala príprava na ďalšie programovacie obdobie 2007 – 2013. Skúsenosti z prvého programovacieho obdobia sú vynikajúcou možnosťou k tomu, aby sa Slovensko poučilo a zlepšilo tie časti implementačného systému, ktoré vyžadujú jeho zefektívnenie. V porovnaní s prístupmi používanými v EÚ, kultúra a procedúry zaužívané pri využívaní slovenských verejných výdavkov na regionálne rozvojové činnosti sú veľmi odlišné a ťažko porovnateľné s prístupmi z EÚ, kde princíp programovania patrí medzi najdôležitejšie princípy realizácie regionálnej politiky.

Slovenská republika má už prakticky desaťročné skúsenosti z aplikácie manažmentu projektového cyklu. Prvé skúsenosti nadobudla z prípravy a implementácie programov a projektov PHARE – ISPA – SAPARD, a v súčasnosti z programovania štrukturálnych fondov.

Pre úspešné čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov je potrebné splniť základné podmienky v podobe:

- pripravených vhodných priorít a stratégií,
- zabezpečenia spolufinancovania zo strany členského štátu – Slovenska,
- zabezpečenie funkčného implementačného systému,
- dostatočného počtu kvalitných projektov.

Všetky vyššie uvedené aspekty sú zamerané na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov.

Príspevok je zameraný na problémy, ktoré sa týkajú:

- reálnych aspektov čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ,
- aktuálnych skúsenosti s využívaním týchto prostriedkov,
- prípravy Slovenska na nové programovacie obdobie 2007 – 2013.

Podmienky pre čerpanie prostriedkov a úspešnosť politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti všeobecne sa javí v štyroch základných bodoch, a to

- v príprave kvalitných projektov, na ktoré je určená pomoc,
- v programových dokumentoch, ktoré určujú, na aké typy projektov môžu byť prostriedky uvoľnené,
- v schopnosti administrovať pomoc, najmä na programovej úrovni,
- v schopnosti spolufinancovania.

Princíp programovania má dva hlavné aspekty. Zabezpečuje podporu oprávneným regiónom v strednodobom horizonte, na celé programovacie obdobie, na rozdiel od slovenskej regionálnej politiky, kde podpora má jednoročný

cyklus, čím sa ťažko zabezpečuje dlhodobí regionálny rozvoj. Druhým významným aspektom princípu programovania je to, že premysleným spôsobom, cestou tvorby integrovaných programov sa najmenej rozvinutým regiónom pomáha zvýšiť ich sociálnu a ekonomickú úroveň.

V predvstupovom období a hlavne po vstupe Slovenska do EÚ sa uplatňuje vo veľkej miere, najmä v súvislosti s regionálnou politikou EÚ projektový spôsob podpory rozvoja jednotlivých odvetví a regiónov, ktorý čiastočne nahradil prevažne inštitucionálne finančné toky prevládajúce v regionálnej politike Slovenska. Schéma riadenia projektového cyklu našla uplatnenie už aj v národnej regionálnej politike a v politikách jednotlivých regiónov. Vznikli príslušné programové dokumenty, inštitúcie, spracovateľské a poradenské štruktúry, schopné pomáhať konkrétnym realizačným tímom v príprave a realizácii programov a projektov.

Vstupom Slovenskej republiky do EÚ sa mimoriadne zvýšil význam projektového manažmentu a stal sa jedným z metodologických nástrojov riadenia a implementácie regionálnej politiky. Projektový manažment predstavuje uplatnenie špecifických nástrojov, techník a vedomostí v projektových činnostiach s cieľom splniť očakávaná, ktoré sú s programom resp. s projektom spojené. Projektom rozumieme organizované úsilie k dosiahnutiu určitého cieľa [8]. Inými slovami projekt je cieľavedomým návrhom na uskutočnenie určitej hodnotovej inovácie v danom termíne[2].

Podpora programov EÚ má vytvoriť synergický efekt. Môže však len dopĺňovať národné regionálne aktivity. Preto hlavná zodpovednosť za odstránenie rozdielov medzi regiónmi EÚ spočíva na vládach jednotlivých členských štátov EÚ.

V skrátenom programovacom období 2004 – 2006 implementuje Slovenská republika v Rámci podpory Spoločenstva štyri operačné programy (sektorový operačný program priemysel a služby, sektorový operačný program rozvoj ľudských zdrojov, sektorový operačný program rozvoj poľnohospodárstva a vidieka a operačný program základná infraštruktúra). V súčasnosti sa Slovenská republika nachádza v etape implementácie programových dokumentov financovaných zo štrukturálnych fondov, ktoré sa realizujú prostredníctvom výziev na predkladanie projektov. Na počte predložených projektov sa podieľal Nitriansky kraj 16,1%, Prešovský 16,1%, Trnavský 10,6%, Žilinský 10,9%, Banskobystrický 14,6%, Košický 13%, Trenčiansky 8,7%, Bratislavský 10%.

Do konca októbra 2006 bolo v rámci programov štrukturálnych fondov a iniciatív Spoločenstva zaevidovaných 10 674 žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku. Celková hodnota podaných projektov tvorila približne 116% alokovaných prostriedkov na celé programovacie obdobie 2004 – 2006. Z celkových oprávnených výdavkov (173 409 000 000 SK) predložených projektov pripadlo na Banskobystrický kraj 18,5%, Prešovský 15,3%, Nitriansky 14,7%, Trnavský 13%, Žilinský 21,8%, Košický 11,5%, Trenčiansky 8% a na Bratislavský kraj 6% [3].

K 16. októbru 2006 bolo zazmluvnených celkovo 3 411 žiadostí o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s celkovým objemom záväzkov vo výške 48 647 mld. Sk.

Do stavu realizácie projektov sa dostalo 3 016 projektov v celkovej hodnote 43 124 mld. Sk oprávnených výdavkov na čerpanie zo štrukturálnych fondov. Uvedená hodnota hovorí o stave nakontrahovaných prostriedkov, ktoré môžu byť čerpané v súlade s harmonogramami realizácie uvedených projektov teoreticky až do konca roka 2008 (podľa tzv. pravidla n+2).

Do októbra 2006 bolo podaných 10 674 žiadostí o finančné prostriedky zo všetkých programov a z nich bolo schválených 4 588, t.j. 42,98 % (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie). Finančný objem schválených projektov dosiahol skoro 72 771 mld. Sk. Najúspešnejší pri schvaľovaní projektov bol Košický kraj, ktorý dosiahol 46,6% úspešnosť z celkovo prijatých žiadostí o NFP.

Tab. 1: Schválené projekty podľa krajov SR

Schválené projekty			
Kraj	Počet projektov	%	Podiel na celkových oprávnených výdavkoch
Bratislavský	432	9,4	5,5
Banskobystrický	632	13,8	22,2
Žilinský	464	10,1	10,2
Košický	645	14,0	11,4
Prešovský	721	15,7	16,7
Nitriansky	782	17,0	15,2
Trenčiansky	385	8,4	7,01
Trnavský	527	11,5	11,7
Celkom	4588	100	100

Prameň: ITMS ku dňu 16.10.2006. (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie).

Tab. 2: Zazmluvnené projekty podľa krajov

Zazmluvnené projekty			
Kraj	Počet projektov	%	Podiel na celkových oprávnených výdavkoch
Bratislavský	381	11,2	7,2
Banskobystrický	478	14,0	24,5
Žilinský	339	9,9	7,8
Košický	505	14,8	9,6
Prešovský	480	14,2	16,3
Nitriansky	611	17,9	15,8
Trenčiansky	243	7,1	6,3
Trnavský	374	10,9	12,5
Celkom	3411	100	100

Prameň: ITMS ku dňu 16.10.2006. (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie).

Tab. 3: Projekty v realizácii podľa krajov SR

Projekty v realizácii			
Kraj	Počet projektov	%	Podiel na celkových oprávnených výdavkoch
Bratislavský	342	11,3	5,2
Banskobystrický	436	14,4	26,5
Žilinský	301	9,9	6,6
Košický	428	14,2	9,6
Prešovský	389	12,9	16,1
Nitriansky	560	18,6	16,7
Trenčiansky	217	7,2	6,6
Trnavský	343	11,4	12,7
Celkom	3016	100	100

Prameň: ITMS ku dňu 16.10.2006. (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie).

Tab. 4: Podiel schválených žiadostí z celkovo prijatých žiadostí o NFP podľa krajov SR

Podiel schválených žiadostí z celkovo prijatých žiadostí o NFP	
Kraj	Podiel projektov
Bratislavský	40,41
Banskobystrický	40,61
Žilinský	39,86
Košický	46,57
Prešovský	41,89
Nitriansky	45,49
Trenčiansky	41,66
Trnavský	46,39
Celkom	42,98

Prameň: ITMS ku dňu 16.10.2006. (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie).

Tab.: 5: Podiel projektov prijatých až po stav v realizácii

Kraj	Prijaté (1)	Schválené (2)	Zazmluvnené (3)		V realizácii (4)	
	Počet projektov	Počet projektov % z (1)	Počet projektov	% z (2)	Počet projektov	% z (3)
Bratislavský	1069	432 40,41	381	88,19	342	89,76
Banskobystrický	1556	632 40,61	478	75,63	436	91,21
Žilinský	1164	464 39,86	339	73,06	301	88,79
Košický	1385	645 46,57	505	78,29	428	84,75
Prešovský	1721	721 41,89	480	66,57	389	81,04
Nitriansky	1719	782 45,49	611	78,13	560	91,65
Trenčiansky	924	385 41,66	243	63,11	217	89,30
Trnavský	1136	527 46,39	374	70,96	343	91,71
Celkom	10674	4588 42,98	3411	74,34	3016	88,41

Prameň: ITMS ku dňu 16.10.2006. (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie)

V skrátenom programovacom období 2004 – 2006 má Slovenská republika zo štrukturálnych fondov Európskej únie možnosť čerpať finančné prostriedky vo výške cca 44,79 mld. Sk (prepočítané kurzom 38 SKK/EUR), čo spolu s národným spolufinancovaním predstavuje približne 61,35 mld. Sk na zvýšenie konkurencieschopnosti zaostalých regiónov a zmiernenie rozdielu v úrovni HDP na obyvateľa SR oproti priemeru členských štátov Európskej únie.

Uvedený cieľ sa mal naplňovať prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti priemyslu a služieb, rozvíjania ľudských zdrojov a zvyšovania ich adaptability, zvyšovania efektivity poľnohospodárskej produkcie a kvality života vidieckej populácie, ako aj podpory vyváženého regionálneho rozvoja.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že strategickou úlohou pre regionálny rozvoj SR je maximálna absorpcia štrukturálnych fondov.

Tab.6: Stav implementácie štrukturálnych fondov v skrátenom programovacom období 2004-2006 za celú SR k 10.10.2006.

Operačný program	Prijaté (1)	Schválené (2)		Zazmluvnené projekty	
	žiadostí o NFP				
	Počet	Počet	% z (1)	Počet	% z (2)
SOP PaS	1290	355	27,52	305	85,92
SOP EZ	2074	668	32,21	632	94,61
SOP PRV	3009	1458	48,45	1447	99,25
OP ZI	3323	1847	55,58	847	45,86
JPD 2	363	151	41,60	135	89,40
JPD 3	671	319	47,54	288	90,28
INTERREG IIIA					
Rakúsko-SR	357	135	37,82	92	68,15
PL-SR	426	103	24,18	93	90,29
SR-ČR	218	129	59,17	103	79,84
MR-SR-Ukrajina	446	47	10,54	44	93,62
EQUAL	234	104	44,44	102	98,08
Spolu	12401	5316	42,87	4088	76,90

Zdroj: ITMS (SOP PaS – sektorový operačný program priemysel a služby; SOP EZ – sektorový operačný program rozvoj ľudských zdrojov; SOP PRV – sektorový operačný program poľnohospodárstva a rozvoj vidieka; OP ZI – operačný program základná infraštruktúra; JPD 2 – Jednotný programový dokument NUTS 2 – Bratislava Cieľ 2; JPD 3 – Jednotný programový dokument NUTS 2 – Bratislava Cieľ 3).

Predložené množstvo žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku poukazuje na pozitívnu odozvu potenciálnych žiadateľov na

vytvorenie možností čerpania príspevkov zo štrukturálnych fondov čo vytvorilo dostatočnú základňu pre možnosť výberu kvalitných projektov.

Tab. 7: Stav implementácie štrukturálnych fondov podľa programov a priorít k 10.10.2006

Operačný program/priorita	Prijaté	Schválené	Zazmluvnené	Podiel priorít v zazmluvnených projektoch
	žiadostí o NFP		projekty	
	Počet	Počet	Počet	
SOP Priemysel a služby	1232	307	261	
<i>Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb</i>	754	216	190	4,88
<i>Rozvoj cestovného ruchu</i>	478	91	71	1,83
SOP Rozvoj ľudských zdrojov	2067	661	625	
<i>Rozvoj aktívnej politiky trhu práce (TP)</i>	474	98	95	2,44
<i>Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti na TP</i>	221	62	62	1,59
<i>Zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb/TP</i>	1372	501	468	12,03
SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	2990	1441	1430	
<i>Podpora produktívneho poľnohospodárstva</i>	2291	1080	1073	27,58
<i>Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka</i>	699	361	357	9,18
OP Základná infraštruktúra	3227	1780	786	
<i>Dopravná infraštruktúra</i>	25	15	10	0,26
<i>Environmentálna infraštruktúra</i>	399	247	156	4,01
<i>Lokálna infraštruktúra</i>	2803	1518	620	15,94
JPD NUTS 2 - Bratislava Cieľ 2	340	132	117	
<i>Podpora hospodárskej činnosti a trvalo udržateľný rozvoj</i>	340	132	117	3,01
JPD NUTS 2 - Bratislava Cieľ 3	666	314	283	
<i>Rozvoj aktívnej politiky TP a sociálnej integrácie</i>	53	18	17	0,44
<i>Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora rozvoja výskumu</i>	613	296	266	6,84
CIP INTERREG IIIA - Rakúsko - Slovensko	338	121	80	
<i>Cezhraničná spolupráca v ekonomike</i>	71	27	22	0,57
<i>Dostupnosť</i>	12	4	4	0,10
<i>Cezhraničné organizačné štruktúry a siete</i>	152	56	27	0,69
<i>Ľudské zdroje</i>	45	13	9	0,23
<i>Udržateľný územný a environmentálny rozvoj</i>	58	21	18	0,46
CIP INTERREG IIIA - Poľsko - Slovensko	412	94	85	
<i>Rozvoj infraštruktúry</i>	86	29	27	0,69
<i>Socio-ekonomický rozvoj</i>	326	65	58	1,49
CIP INTERREG IIIA - Slovensko - Česká republika	205	123	97	
<i>Sociálny a kultúrny rozvoj a tvorba sietí</i>	162	91	67	1,72
<i>Udržanie krajiny a rozvoj turizmu</i>	43	32	30	0,77
NP Program susedstva - Maďarsko - Slovensko - Ukrajina	421	30	28	
<i>Cezhraničná sociálna a hospodárska spolupráca</i>	321	19	18	0,46
<i>Cezhraničná doprava a ŽP</i>	100	11	10	0,26
EQUAL	218	100	98	
<i>Zamestnanosť</i>	62	37	36	0,93
<i>Podnikanie</i>	63	25	24	0,62
<i>Adaptabilita</i>	57	21	21	0,54
<i>Rovnosť príležitostí</i>	28	14	14	0,36
<i>Žiadatelia o azyl</i>	8	3	3	0,08
Celkový súčet (bez Technickej pomoci)			3890	100,00

Zdroj: ITMS (počet žiadostí a zazmluvnených projektov bez Technickej pomoci)

Najväčší záujem vykazujú oblasti, resp. priority zamerané na podporu produktívneho poľnohospodárstva (27,58 % zo všetkých

zazmluvnených žiadostí o NFP), rozvoj lokálnej infraštruktúry (15,94 %) a zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb na trhu práce (12,03 %). Naopak najhoršie sú na tom priority

z operačného programu priemysel a služby, z JPD Bratislava Cieľ 2 a JPD Bratislava Cieľ 3 a najnižší stav implementácie je programov týkajúcich sa Iniciatív Spoločenstva (Interreg a EQUAL).

Z tabuliek vyplýva, že dôvodom nízkeho zazmluvnenia, ale najmä čerpania finančných prostriedkov je predovšetkým nedostatočná pripravenosť na implementáciu štrukturálnych fondov v skrátenom programovacom období v oblasti prog-

ramovania a projektovania, legislatívy a stanovených postupov súvisiacich s nastavením systému implementácie.

Systém implementácie v programovacom období 2004-2006 možno charakterizovať vysokou administratívnou náročnosťou a nejednotnosťou postupov v rámci jednotlivých programových dokumentov.

Tab.8: Stav implementácie SOP Priemysel a služby k 16.10.2006 (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie) podľa priorít a regiónov

Miesto realizácie projektu - kraj	Prijaté projekty		Spolu	Zazmluvnené projekty		Spolu	% zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Priorita 2		Priorita 1	Priorita 2		
Bratislavský	3	1	4	0	0	0	0
Banskobystrický	109	84	193	21	17	38	19,7
Žilinský	133	99	232	35	13	48	20,7
Košický	96	43	139	25	7	32	23,0
Prešovský	109	91	200	32	13	45	22,5
Nitriansky	106	59	165	24	6	30	18,2
Trenčiansky	115	38	153	33	4	37	24,2
Trnavský	78	51	129	21	6	27	20,9
Spolu	749	466	1215	191	66	257	21,2

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím domáceho rastového potenciálu

Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu

Tab .9: Stav implementácie SOP Ľudské zdroje k 16.10.2006 (bez technickej asistencie) podľa priorít a regiónov

Miesto realizácie projektu - kraj	Prijaté projekty			Spolu	Zazmluvnené projekty			Spolu	% Zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3		Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3		
Bratislavský	47	27	17	91	2	4	5	11	12,1
Banskobystrický	104	40	210	354	25	12	62	99	28,0
Žilinský	27	21	153	201	4	6	59	69	34,3
Košický	83	25	225	333	17	5	84	106	31,8
Prešovský	61	22	185	268	12	10	68	90	33,6
Nitriansky	54	30	160	244	13	7	46	66	27,0
Trenčiansky	27	15	101	143	4	2	28	34	23,8
Trnavský	28	11	71	110	4	1	28	33	30,0
Spolu	431	191	1122	1744	81	47	380	508	29,1

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Rozvoj aktívnej politiky trhu práce

Priorita 2: Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce

Priorita 3: Zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb vstupujúcich na trh práce

Tab. 10: Stav implementácie SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka k 16.10.2006 (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie) podľa priorít a regiónov

Miesto realizácie projektu - kraj	Priaté projekty			Zazmluvnené projekty			% Zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Priorita 2	Spolu	Priorita 1	Priorita 2	Spolu	
Bratislavský	0	0	0	0	0	0	0
Banskobystrický	341	144	485	161	77	238	49,1
Žilinský	170	142	312	68	63	131	42,0
Košický	300	113	413	149	64	213	51,6
Prešovský	233	109	342	96	59	155	45,3
Nitriansky	643	72	715	320	38	358	50,1
Trenčiansky	208	63	271	83	29	112	41,3
Trnavský	393	55	448	195	26	221	49,3
Spolu	2288	698	2986	1072	356	1428	47,8

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Podpora produktívneho poľnohospodárstva

Priorita 2: Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka

Tab. 11: Stav implementácie OP Základná infraštruktúra k 16.10.2006 (bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie) podľa priorít a regiónov

Miesto realizácie projektu - kraj	Priaté projekty				Zazmluvnené projekty				% zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3	Spolu	Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3	Spolu	
Bratislavský	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Banskobystrický	7	73	364	444	4	33	57	94	21,2
Žilinský	3	47	291	341	1	16	51	68	19,9
Košický	1	51	375	427	0	16	118	134	31,4
Prešovský	4	68	601	673	3	24	132	159	23,6
Nitriansky	0	62	442	504	0	33	109	142	28,2
Trenčiansky	1	47	285	333	0	12	35	47	14,1
Trnavský	3	43	283	329	2	21	47	70	21,3
Spolu	19	391	2641	3051	10	155	549	714	23,4

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Dopravná infraštruktúra

Priorita 2: Environmentálna infraštruktúra

Priorita 3: Lokálna infraštruktúra

Tab. 12 Stav implementácie JPD Bratislava Cieľ 2 k 16.10.2006

Miesto realizácie projektu - kraj	Priaté projekty		Zazmluvnené projekty		% zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Spolu	Priorita 1	Spolu	
Bratislavský	310	310	112	112	36,1

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Podpora hospodárskej činnosti a trvalo udržateľného rozvoja cieľového územia

Tab. 13: Stav implementácie JDP Bratislava Cieľ 3 k 16.10.2006

Miesto realizácie projektu - kraj	Prijaté projekty			Zazmluvnené projekty			% zazmluvnených z prijatých projektov
	Priorita 1	Priorita 2	Spolu	Priorita 1	Priorita 2	Spolu	
Bratislavský	28	481	509	9	212	221	43,4

Zdroj: ITMS

Priorita 1: Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie

Priorita 2: Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora rozvoja a výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania

Medzi dôvody nízkeho stavu čerpania a zazmluvnenia prostriedkov štrukturálnych fondov určených na roky 2004 – 2006 podľa štúdie „Diverzifikovaná regionálna politika Banskobystrického samosprávneho kraja“ [1] patrí:

- nedostatočné personálne zabezpečenie implementácie, vysoká fluktuácia a potreba doplnenia stavu zamestnancov na plánovaný počet,
- nekompetentnosť a neodbornosť vedúcich pracovníkov zodpovedajúcich za implementáciu štrukturálnych fondov,
- nedostatočné vzdelávanie pracovníkov útvarov zodpovedných za implementáciu štrukturálnych fondov,
- dlhotrvajúci a komplikovaný proces hodnotenia projektov, proces overovania, hodnotenia a podpisu zmlúv o poskytnutí nenávratného finančného príspevku zo strany Riadiaceho alebo Sprostredkovateľského orgánu,
- rozhodnutia Riadiaceho orgánu na oddialenie uzatvárania zmlúv z hľadiska nedoriešeného záložného práva, neukončeného verejného obstarávania, zmeny dodávateľov a s tým spojené zmeny rozpočtu, z toho vyplýva posúvanie termínu realizácie projektov oproti predpokladanému termínu a následné posunutie predloženia žiadosti o platbu a nízke čerpanie,
- nízka kvalita poskytovaných informácií pre žiadateľov,
- meniace sa podmienky a usmernenia k zmluvám o poskytnutí nenávratného finančného príspevku,
- zlá kvalita predkladaných žiadostí o platbu od konečných prijímateľov a s tým súvisiaca narastajúca administratívna a časová náročnosť spracovania žiadostí o platbu,
- nedodržiavanie termínov posudzovania a schvaľovania žiadostí o platbu zo strany riadiacich orgánov a sprostredkovateľských orgánov,
- zmeny Koncepcie systému finančného riadenia ŠF a usmernenia k zmluvám a s tým súvisiace zapracovávanie do interných manuálov,

- problémy s IT monitorovacím systémom.

Čerpanie štrukturálnych fondov je rozdielne v podnikateľskej sfére a vo verejnej sfére. Do rozpočtu EÚ každoročne prispievajú všetky jej členské štáty. Od r. 2004 má túto povinnosť aj Slovensko, pričom za tento rok malo odviešť takmer 10 mld. Sk, v roku 2005 má odviešť sumu 15,1 mld. Sk, v roku 2006 sumu 15,5 mld. Sk a v roku 2007 prostriedky pravdepodobne v objeme 16 mld. Sk.

Príspevky zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu sú poskytované v rámci kapitoly „Štrukturálne operácie“. Objem schválených finančných prostriedkov pre projekty štrukturálnych fondov k 31.12.2004 v SR presahuje hodnotu 19 mld. Sk. Čistá finančná pozícia SR v roku 2004 vo vzťahu k EÚ reprezentujúca rozdiel medzi prostriedkami získanými z EÚ a príspevkom SR do rozpočtu EÚ je plus 8,873 mld. Sk.

Pokiaľ by sme chápali „absorpčnú kapacitu“ len ako ekonomické hľadisko, bolo by možné s týmto pojmom pomerne presne pracovať. Bolo by napríklad možné spočítať, akú podporu vzhľadom na stupeň dosiahnutého ekonomického rozvoja, bude asi ten ktorý členský štát potrebovať i keď je samozrejme jasné, že efektívnosť pomoci z EÚ závisí tiež na schopnosti inštitúcií toho ktorého členského štátu takúto pomoc využiť, rovnako ako závisí na celkovej politickej kultúre a ekonomickom prostredí.

Informácie o stave zazmluvnených finančných prostriedkov, t.j. finančných prostriedkov, na ktoré už boli uzatvorené „Zmluvy o poskytovaní nenávratného finančného príspevku“ a takisto informácie o vyčerpaných finančných prostriedkoch pridelených na programovacie obdobie 2004 – 2006 (Tab. 15) naznačujú, že na uvedené programovacie obdobie bolo vyčerpaných iba približne 21,6 % z finančných prostriedkov na roky 2004 – 2006.

Na základe uvedeného (Tab. 15) je možné konštatovať, že percentuálne najviac finančných prostriedkov bolo vyčerpaných v Trenčianskom (27,3 % uhradených výdavkov z celkových

oprávnených výdavkov) a Banskobystrickom kraji (26,7 %) a najmenej v Bratislavskom kraji (12,0 %) a v krajoch Košickom (19,4), Prešovskom (17,7 %) a Trnavskom (20,1). Uvedené kraje v čerpaní finančných prostriedkov sú pod priemerom čerpania finančných prostriedkov za celé Slovensko (21,6 %). Z pohľadu rozloženia projektových zámerov podľa krajov (Tab. 15) najviac projektov, ktoré sú v realizácii a sú schopné čerpať zazmluvnené prostriedky sú v Trenčianskom kraji (27,3 %) a Banskobystrický kraj (26,7). Niektoré kraje ako Bratislavský, Košický a Prešovský majú oveľa viac projektov v realizácii ako napríklad Trenčiansky kraj, ale ich percento čerpania je až o polovicu nižšie.

Najvyšší podiel čerpania finančných prostriedkov v rámci krajov má Banskobystrický kraj (32,7), potom sú to Nitriansky kraj (16,4 %), Prešovský kraj (13,2 % podiel) a Trenčiansky kraj (11,8 % podiel). Najnižší podiel len 2,9 má Bratislavský kraj a Žilinský kraj (6,2 % podiel čerpania prostriedkov) (Tab. 15).

V súvislosti s prípravou na nové programovacie obdobie EÚ 2007 – 2013 je zrejmejšie, že významným problémom absorpčnej kapacity SR bude zabezpečenie povinného spolufinancovania európskych programov z národných zdrojov. Nároky na finančnú spoluúčasť verejných rozpočtov SR v rámci politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti EÚ budú niekoľkonásobne vyššie ako v súčasnom období. Štátny rozpočet tak bude pod dvojakým tlakom. Na jednej strane bude hľadať úspory a znižovať výdavky tak, aby SR splnila konvergenčné kritériá na vstup do Menovej únie, na druhej strane bude nutné nájsť v rozpočte „projektové“ financie na spolufinancovanie rozvojových programov EÚ.

Dôvodom je zložitá príprava na čerpanie prostriedkov z EÚ, kde bude potrebné prijať nadväzujúcu legislatívu a programové dokumenty, ktoré nevyhnutne musia byť aplikované v základom rozvojovom dokumente pomoci zo štrukturálnych fondov členského štátu.

Finančná perspektíva EÚ 2007 – 2013 bude hlavne pre nové členské štáty znamenať značné navýšenie objemu finančných prostriedkov z EÚ. Vzhľadom k takto vysokému objemu finančných prostriedkov z EÚ a nevyhnutnému objemu spolu-financovania je potrebné zodpovedať aj takú otázku, či tieto prostriedky využijeme.

V súlade so strategickým dokumentom „Strategické usmernenie Spoločenstva na roky 2007 – 2013“ [7] bude vypracovaný Národný strategický

referenčný rámec SR na obdobie 2007 – 2013, ktorého úlohou bude určiť oblasti na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. Spracovávaný strategický dokument pre SR je prednostne usmerňovaný na tri oblasti, a to infraštruktúra, rozvoj ľudských zdrojov a výskum, vývoj, inovácie a informatizácia. Voľbou týchto troch oblastí je snaha podporiť rozvoj odvetví a služieb s vysokou pridanou hodnotou, založenej na vzdelanej pracovnej sile a aktívne využívajúcej výsledky domáceho a medzinárodného výskumu a vývoja s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti.

Čo sa týka vlastnej politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti Slovenska republika bude čerpať prostriedky predovšetkým z cieľa „Konvergencia“. Cieľom Národného strategického referenčného rámca je, aby bol tento cieľ dostatočne široko zadefinovaný, aby uspokojil všetky potreby, ktoré majú jednotliví regionálni aktéri.

Prvá etapa skráteného programovacieho obdobia bola pre SR náročná nielen z hľadiska programovania, ale aj z administratívno-technického zabezpečenia pri realizácii a plnení úloh stanovených vo všetkých programovacích dokumentoch. Európska komisia schválila všetky programové dokumenty, čo tvorilo predpoklad čerpania štrukturálnych fondov. Skúsenosti z prvého programovacieho obdobia sú vynikajúcou možnosťou k tomu, aby sa Slovensko poučilo a zlepšilo tie časti implementačného systému, ktoré vyžadujú jeho zefektívnenie.

Literatúra

- [1] Diverzifikovaná regionálna politika Banskobystrického samosprávneho kraja. Analýza súčasného stavu, Analýza výsledkov čerpania alokovaných zdrojov v programovacom období 2004 – 2006, Analýza dopadov realizovaných opatrení rezortov a podpory BBSK. Tento dokument je spracovaný v rámci projektu: Budovanie kapacít regionálneho a sociálneho rozvoja pre diverzifikovanú regionálnu politiku Banskobystrického kraja. Projekt je spolufinancovaný z príspevku ERDF. August 2006, Banská Bystrica.
- [2] European Commission, EuropeAid Co-operation Office, Development DG, Aid Delivery Methods: Volume 1: Project Cycle Management Guidelines, 2004 .

- [3] Malan, J., Benchmarking Evaluation Capacity in the New Member States, Centre for Strategy and Evaluation Services, 2004.
- [4] OECD, Evaluation the Efficiency and Effectiveness of Economic Instruments in Environmental Policy, Paris, 1997.
- [5] OECD, Good Practices of Public Environmental Expenditure Management in Transition Economies, Paris, 2003.
- [6] Šumpíková, M., Pavel, J., Klazar, S. Potluka, O., EU Funds: Absorption capacity and effectiveness of their use, with focus on regional level in the Czech Republic, in: Institutional requirements and problem solving in the public administrations of the enlarged European Union and its neighbours, NISPAcee, SR, 2004.
- [7] Kohézna politika na podporu rastu a zamestnanosti: Strategické usmernenia Spoločenstva na roky 2007 – 2013. KOM (2005) 0299, Oznámenie Komisie, Brusel 5.7.2005.
- [8] Informácie o stave zazmluvnených finančných prostriedkov, t.j. finančných prostriedkov, na ktoré už boli uzatvorené Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku, a takisto informácie o vyčerpaných finančných prostriedkoch pridelených na programovacie obdobie 2004 – 2006 k 16.10. 2006. www.strukturalnefondy.sk
- [8] Rosenau, M., D., Řízení projektů. Computer Press, Praha, 2002, 360 str. ISBN 80-7226-218-1

Tab. 14: Stav implementácie Iniciatív Spoločenstva k 16.10.2006 podľa priorít a regiónov

Programy- priority/Kraj	Bratislavský kraj			Banskobystrický kraj			Žilinský kraj			Košický kraj			Prešovský kraj			Nitriansky kraj			Trenčiansky kraj			Trnavský kraj		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Interreg SR-A																								
Priorita 1	18	4																				11	1	
Priorita 2	5	1																				1	0	
Priorita 3	81	18																				38	3	
Priorita 4	10	1																				1	1	
Priorita 5	8	2																				5	0	
Spolu	122	26	21,3																			56	5	8,9
Interreg PL-SR																								
Priorita 1							4	2					18	11										
Priorita 2							16	13					158	12										
Spolu							20	15	75,0				176	23	13,1									
Interreg SR-ČR																								
Priorita 1							45	4										7	5			18	8	
Priorita 2							3	2										3	3			2	2	
Spolu							48	6	12,5									10	8	80,0		20	10	50,0
Program Susedstva																								
Priorita 1	9	0		47	0					45	8		50	1		50	4					29	1	
Priorita 2	2	0		14	1					16	4		3	1		21	3					3	0	
Spolu	11	0	0,0	61	1	1,6				61	12	19,7	53	2	3,8	71	7	9,9				32	1	3,1
EQUAL																								
Priorita 1	4	1		10	5		5	2		5	5		3	3		4	4		3	1		5	3	
Priorita 2	3	3		5	2		1	0		1	0		1	1		7	2		1	0		3	1	
Priorita32	13	7		1	1		4	0		3	2		5	2		4	1		7	4		2	2	
Priorita 4	0	0		0	0		0	0		1	1		0	0		0	0		1	0		1	1	
Priorita 5	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
Spolu	20	11	55,0	16	8	50,0	10	2	20,0	10	8	80,0	9	6	66,7	15	7	46,7	12	5	41,7	11	7	63,6

Zdroj: ITMS

Vysvetlivky

Interreg SR-A

Priorita 1: Cezhraničná spolupráca v ekonomike

Priorita 2: Dostupnosť

Priorita 3: Cezhraničné organizačné štruktúry a siete

Priorita 4: Ľudské zdroje

Priorita 5: Udržateľný územný a environmentálny rozvoj

Interreg PL-SR

Priorita 1: Rozvoj infraštruktúry

Priorita 2: Socio-ekonomický rozvoj

Interreg SR-ČR:

Priorita 1: Sociálny a kultúrny rozvoj a tvorba sietí

Priorita 2: Udržiavanie krajiny a rozvoj turizmu

Program susedstva SR-MR-Ukrajina

Priorita 1: Cezhraničná sociálna a hospodárska spolupráca

Priorita 2: Cezhraničná doprava a životné prostredie

EQUAL

Priorita 1: Zamestnanosť

Priorita 2: Podnikanie

Priorita 3: Adaptabilita

Priorita 4: Rovnosť príležitostí

Priorita 5: Žiadatelia o azyl

1 – Prijaté projekty

2 – Zazmluvnené projekty

3 - % zazmluvnených z prijatých projektov

Tab 15: Stav implementácie projektov spolufinancovaných zo štrukturálnych fondov k 16.10.2006
(v rámci SOP PaS, SOP LZ, SOP PRV, OP ZI, INTERREG IIIA, Program susedstva MR-SR- Ukrajina a EQUAL)
podľa regiónov – vyhodnotenie

Kraj	Zazmluvnené projekty		Projekty v realizácii		Uhradené prostriedky pre KP/PP zo zdrojov EÚ a ŠR	Uhradené % z celkových oprávnených výdavkov	Podiel na celkových uhradených prostriedkoch
	Počet projektov	Celkové oprávnené výdavky	Počet projektov	Celkové oprávnené výdavky			
Bratislavský	381	3481515918	342	2267592224	271176200	12,0	2,9
Banskobystrický	478	11902733350	436	11423803534	3044727356	26,7	32,7
Žilinský	339	3802337255	301	2849576500	575963370	20,2	6,2
Košický	505	4670245688	428	4143742694	803191706	19,4	8,6
Prešovský	480	7944545325	389	6926764802	1228674161	17,7	13,2
Nitriansky	611	7686090189	560	7215112450	1526306068	21,2	16,4
Trenčiansky	243	3062453705	217	2830149923	773695523	27,3	8,3
Trnavský	374	6096967628	343	5467050507	1100427851	20,1	11,8
Celkom	3411	48646889058	3016	43123792634	9324162235	21,1	100,0

(bez národných a nadnárodných projektov a projektov technickej asistencie). Zdroj: ITMS